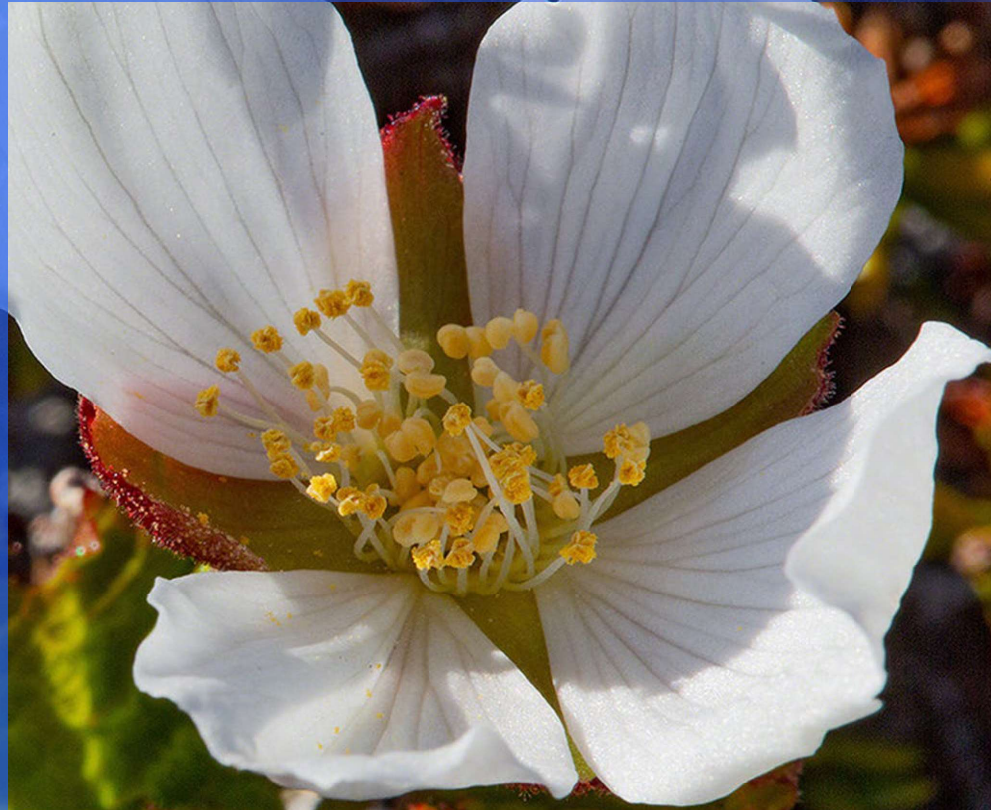

Revisjonstilbud – Rendalen Kommune

Anskaffelse av revisjonstjenester

29.10.2024

Innhold

01. Oppdragsforståelse

02. Kompetanse - Team

03. Kvalitet

04. Kompetanse - Referanser

05. Dokumentasjon av tildelingskriterier

06. Kompetanse - CVer

Oppdragsforståelse - Vi forstår kommuner

Vi i KPMG forstår at kommuner i dag står overfor en rekke komplekse utfordringer som påvirker hverandre og som krever omfattende planlegging og gjennomføringskapasitet. De som ofte nevnes er redusert skatteinntang, økte kostnader og renter, samt usikkerhet knyttet til den statlige finansieringen av kommunens virksomhet.

Klimaendringer og skjerpede miljøkrav medfører betydelige investeringsbehov og økte kostnader.

Digital transformasjon og cybersikkerhet er også områder som krever økte investeringer på grunn av økt teknologiavhengighet. Vi kan en diskusjonspartner når dere skal utvikle og implementere digitale strategier som sikrer robust cybersikkerhet og effektiv digital transformasjon. Samtidig står kommuner overfor endringer i statlige overføringssystemer og inntektssystemer. Vi gir innsikt og støtte i tilpasning til disse endringene, slik at kommunen kan opprettholde økonomisk stabilitet.

Økende gjeldsbyrde kombinert med stigende renter er en annen kritisk utfordring. Vi tilbyr økonomisk rådgivning for å håndtere gjeld og optimalisere renteutgifter. En aldrende befolkning fører til større behov for offentlige tjenester, spesielt for de over 80 år, samtidig som det blir færre til å betale for disse tjenestene. Vi kan gjennom forvaltningsrevisjonene bidra til å understøtte implementering av bærekraftige løsninger for eldreomsorg.

Økende sosial ulikhet og integreringsutfordringer øker etterspørselen etter offentlige tjenester, inkludert sosial-, integrerings-, og boligsosiale tjenester. Forventninger om mer effektiv og digital tjenesteyting er også stigende. Dette kan inkludere å ta i bruk kunstig intelligens. Vi kan som en diskusjonspartner bidra til at dere evner å møte disse forventningene gjennom innovative løsninger og teknologisk integrasjon.

Knapphet på kvalifisert arbeidskraft, spesielt innen helse og omsorg, samt økende lønninger, er utfordringer som krever løsninger innen rekruttering, opplæring og optimalisering av arbeidskraft. Økt krav til interkommunalt samarbeid kan være et verktøy for å løse felles utfordringer og skape nye effektive tjenester, og er et område hvor vi kan bidra til å utrede samarbeidsformer og utvikler felles strategier.

Politiske endringer og reformer skaper usikkerhet omkring kommuners ansvar og oppgaver, noe som påvirker langsiktig planlegging.

Gjennom KPMGs totale team innen kommunal regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, med støtte av våre spesialiserte kan vi stått dere som sparringspartner, via gjennomganger av virksomhetsstyringen, i revisjoner og forenklete etterlevelseskontroller.

Oppdragsforståelse - Relevant kompetanse og erfaring

KPMG har lang erfaring fra både revisjon og annen rådgivning i ulike kommuner, og våre medarbeidere har gjennomført oppdrag i mer enn 250 kommuner, fylkeskommuner samt statlige organisasjoner i Norge. Vi har dermed god kjennskap til de krav og rammevilkår som gjelder for den kommunale forvaltningen. Vi vektlegger å ha et godt samarbeid med kommunen, slik at vi i kombinasjon med den faglige bredden og ekspertisen i tilbudt revisjonsteam, har svært gode forutsetninger for å bistå i utføring av kommunens sine gjøremål innenfor rammene til en uavhengig revisor.

KPMG satser aktivt på å være i forkant når det gjelder fagutvikling, og vi er representert i Norges Interne Revisorers Forening og Den norske Revisorforening. Vi har et internt, nasjonalt samarbeid innenfor kommunal sektor hvor alle sentrale medarbeidere deltar for deling av kunnskap og erfaringer. Etter vår erfaring er det svært nyttig å kunne tilby et svært bredt spekter av tjenester og kompetanse-områder som er skreddersydd for kommunal sektor.

KPMG har både i Norge og internasjonalt ledende fagmiljøer innen:

- Strategi, forretningsutvikling og omstilling, inkl organisasjonsstyring
- Samfunn, herunder plan, kultur, teknisk og miljø
- Teknologi/IT og cyber, digitalisering, kunstig intelligens, og maskinlæring
- Virksomhets- og risikostyring og internkontroll
- Forvaltningsrevisjon og internrevisjon, samt granskning, inkl spesialfelt som velferdstjenester, herunder pleie og omsorg, helse og sosial, oppvekst.

- Selskapsstrukturering, valg av selskapsformer, fusjoner og fisjoner i kommunal og privat virksomhet
- Skatt, merverdiavgift og forretningsjus, samt eiendom, regulering og utbygging
- Logistikk og innkjøp, inkl offentlig innkjøp
- HR, lederutvikling, endringsledelse
- Regulatorisk rådgivning
- Kommunal revisjon og regnskapsføring

Dette dekker de kompetanseområder som er etterspurt.

KPMG Innlandet, herunder Tynset, er ett av få kompetansmiljøer i Nord-Østerdalen som har omfattende erfaring med kommunal-økonomi og kommunal revisjon. Dette inkluderer erfaring utenfor regionen, f eks med Lier og Asker kommuner. I tillegg kjenner KPMG Innlandet næringslivet i Rendalen og regionen for øvrig godt gjennom revisjon av flere sentrale aktører som eksempelvis tidligere Rendalen Regnskap, nå en del av Vekstra Nord-Øst, Per Hagen AS og Rønnings Bilverksted AS. KPMG har nødvendige kompetanse, samt kapasitet og leveringsevne for å ivareta kommunens behov knyttet til regnskaps-revisjon.

Vi har lang erfaring som valgt revisor for flere kommuner, herunder Rendalen kommune, Tynset kommune, Asker kommune og Lier kommune. Vi har alltid løst oppdragene på en tilfredsstillende måte. Vi mener derfor at vi skal kunne løse oppgaver, spørsmål og problemstillinger som kan bli aktualisert under revisjonsoppdraget eller som ønskes løst i løpet av revisjonsavtalen på en god måte.

Teamet – tilpasset deres behov

KPMGs team til Rendalen kommune har bred erfaring med revisjon av norske kommuner. De er gode relasjonsbyggere og stiller med toppkompetanse på sektoren — og et sterkt engasjement for kundene sine.

Vi har satt sammen et team som har den nødvendige erfaring og kompetanse for å forstå, og analysere de utfordringer og problemstillinger kommunen står overfor. Sammen med Thore vil Ingunn være fast kontaktperson på regnskapsrevisjon og Mathias på forvaltningsrevisjon. Med dette har vi tre nøkkelpersoner både på regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Begge teamene har betydelig lengre erfaring enn 5 år med revisjonstjenester med kommuner. Vi går nærmere inn på teamet på regnskapsrevisjon på neste side.

Sammen med våre CV-er og vår referanseliste, dokumenterer våre leveranser for kommunen over lang til vår kompetanse og langt over de kravene som er stilt i anbudet.

Team - regnskapsrevisjon

Thore Kleppen
Ansvarlig partner, både
for regnskaps- og
forvaltningsrevisjon

**Ingunn Strand
Olsson**
Manager

**Roar
Ansethmoen**
Senior Revisor

Team - forvaltningsrevisjon

**Mathias
Johannesen**
Faglig leder
forvaltningsrevisjon
KPMG

**Sindre
Dueland**
Advokat, Senior
Manager
Legal&Risk

Spesialister

**Joachim
Pande**
Skatt og IKS-rett

Kjerstin Ongre
MVA, inkl spesialist
på mvakomp

3 nøkkelpersoner - regnskapsrevisjon

Vi har satt sammen et team som har den nødvendige erfaring og kompetanse for å forstå og analysere de utfordringer og problemstillinger kommunen står overfor. Menneskelige relasjoner er vesentlig for KPMG for å videreutvikle et allerede godt samarbeidsklima med kommunen, og vi vektlegger derfor kontinuitet i teamet. Teamet vil bli ledet av statsautorisert revisor og partner Thore Kleppen i tett samarbeid med statsautorisert revisor og manager Ingunn Strand Olsson, som vil være fast kontaktperson for kommunen og kontrollutvalg.

Thore jobber deler av tiden på Tynset og har erfaring fra rådgivning, forenklet etterlevelseskonsroll, attestasjoner, forvaltnings- og regnskapsrevisjon til kommuner.

Ingunn er lokalisert på Tynset og er en av KPMGs mest erfarne managere, med omfattende kompetanse og erfaring innen kommunal økonomi og kommunal revisjon på de samme områdene som Thore. Ingunn har i 15 års erfaring med revisjon av Rendalen kommune fra tidligere år og har opparbeidet et effektivt og verdiskapende samarbeidsklima med Rendalen kommune.

Thore har vært ansvarlig revisor i kommunen i de to siste avtaleperiode og har utover dette lang erfaring med offentlige virksomheter.

Senior revisor Roar Ansethmoen, lokalisert på Elverum og Hamar vil sammen med Ingunn være ansvarlig for den praktiske gjennomføringen av revisjonen. Roar har erfaring fra revisjon av Rendalen kommune i 2024 i tillegg til andre kommuner og kommunale foretak i Innlandet, Akershus og Buskerud.

Revisjonsteamet vil arbeide for å videreutvikle et allerede godt etablert samarbeidsklima med administrasjonen, kontrollutvalget og sekretariatet. Ingunn vil være fast kontaktperson for kommunen og kontrollutvalget, hvilket vil sikre Rendalen kommune god tilgjengelighet og kortest mulig responstid. Vi forventer at Rendalen kommune opplever optimal service i våre leveranser.

Thore Kleppen

Thore har 28 års erfaring fra ekstern revisjon. Han har bred erfaring fra revisjon av kommuner, stat, statlig eide selskaper, AS-er, IKS-er og foreninger/ideelle organisasjoner. Ut over ekstern revisjon har Thore spesialisert seg innen forbedring av eierstyring og selskapsledelse, internkontroll, økonomistyring og rapportering.

Ingunn Strand Olsson

Ingunn er statsautorisert revisor og har 27 års erfaring fra revisjon av små og mellomstore selskaper, samt skatterådgivning. I tillegg har hun erfaring som regnskapsfører. Ingunn har 15 års erfaring fra revisjon av Rendalen kommune og har effektive og verdiskapende relasjoner etablert i kommunen.

Roar Ansethmoen

Roar er statsautorisert regnskapsfører og har 7 års erfaring fra regnskapsbyrå, med oppdragsansvar for egen kundeportefølje. I sin tid i KPMG har han vært en del av revisjonsteamet tilknyttet flere kommuner og IKS-er.

Kvalitet

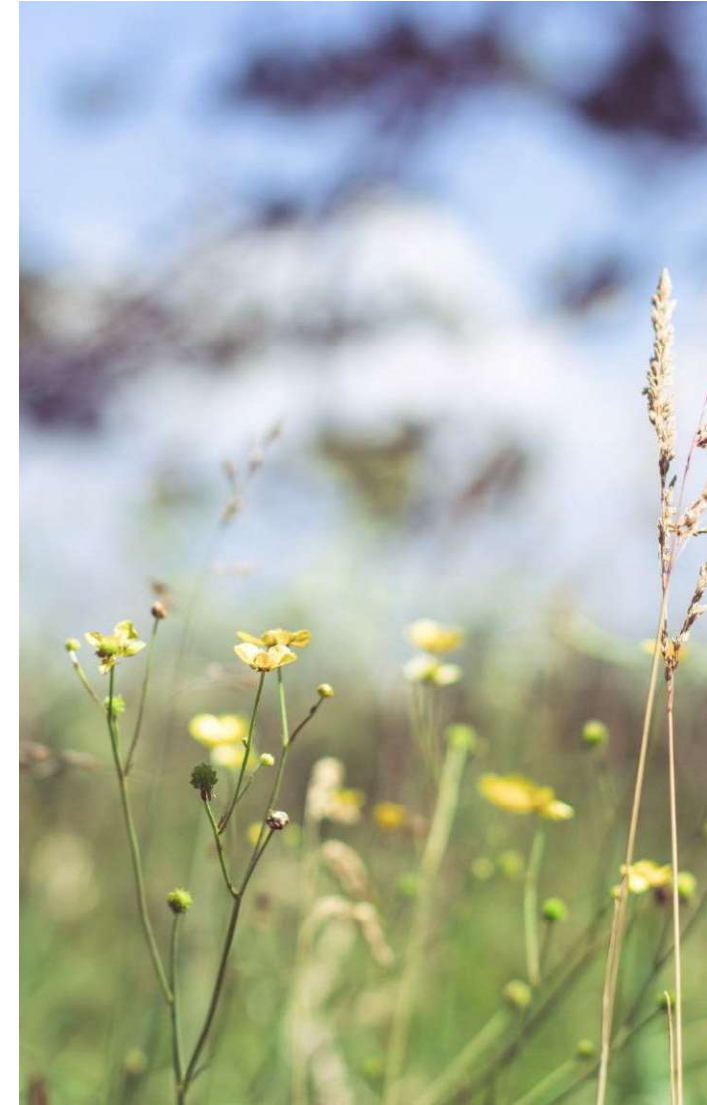
Revisjon handler om tillit. Brukeren av regnskapet skal ha tillit til den informasjonen som er gitt, og ansvarlige ledere skal ha tillit til at organisasjonen og dens etablerte rutiner fungerer tilfredsstillende og sikrer at administrasjonen og folkevalgte organ får økonomisk informasjon som er korrekt og aktuell. Vår jobb er å hindre overraskelser. Revisjonen vil bli utført enten med fysisk oppmøte hos kommunen eller digitalt. Her vil vi tilpasse oss de ønsker kommunen har. Vi vil jevnlig være i kontakt med sentrale personer i kommunen, og er tilgjengelig på telefon, teams og e-post ved behov.

Ved organiseringen og utførelsen av revisjonen vektlegger vi å sikre:

- Løpende toveis kommunikasjon; Rask og korrekt rapportering som sikrer at ledelsen til enhver tid har oversikt og dermed unngår overraskelser.
- Bransjespesialiserte team; KPMGs revisjonsteam har spesialisert kompetanse og omfattende erfaring fra revisjon innen kommunal sektor.
- Tverrfaglige team; KPMGs kjerneverdier innebærer at vi skal være en aktiv partner som bidrar med forslag til forbedringer innen hele bredden av kundens virksomhetsområder. Vårt revisjonsopplegg inkluderer derfor bruk av tverrfaglige revisjonsteam bestående av fagpersoner med spesialkompetanse innen revisjon, regnskap, offentlig forvaltning, bokføringsregler, IT, skatt og avgift.

Rapportering er et viktig ledd for god kommunikasjon mellom kommunen og revisor. Revisjonsteamet vil ha en jevnlig uformell kontakt med administrasjonen, og i tillegg ha en formell skriftlig kontakt gjennom året.

Vi vil oppsummere gjennomført revisjon og gi tilbakemelding på i hvilken grad sentrale rutiner fungerer som forutsatt. Revisjonsteamet vil fokusere på forslag til forbedringer innen den totale økonomi-styringen i virksomheten og formuesforvaltningen. Alle forhold som tas opp skriftlig vil avklares med administrasjonen først, slik at vi har en enhetlig forståelse av problemstillingene. Vår rapportering vil normalt skje to ganger i året, henholdsvis etter interim og årsoppgjørrevisjon. Eventuelle avdekkede misligheter vil rapporteres umiddelbart.

Kvalitet - Tilsynsrapporter fra Finanstilsynet

Finanstilsynet utfører ordinære inspeksjoner av revisjonsselskap som tjener foretak av allmenn interesse (PIE), inkludert KPMG, hvert tredje år. Disse inspeksjonene utføres i samarbeid med Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB).

Om inspeksjonene

- Disse rutinemessige inspeksjonene inkluderer en vurdering av våre interne kvalitetskontrollsystemer og prosesser som dekker områder innen revisjon, uavhengighet, konfidensialitet, intern kvalitetskontroll og tiltak mot hvitvasking av penger.
- Som en del av denne inspeksjonsprosessen gjennomgår også Finanstilsynet et utvalg revisjonsfiler for å verifisere effektiviteten av våre interne kvalitetskontrollsystemer og prosesser.
- I tillegg til disse rutinemessige inspeksjonene kan Finanstilsynet også gjennomføre ad hoc inspeksjoner knyttet til spesifikke fokusområder.

Resultater fra inspeksjonene

- Siste ordinære kontroll av KPMG ble gjennomført i desember 2021, og resultatene ble offentliggjort av Finanstilsynet i juli 2022 (www.finanstilsynet.no).
- Endelig rapport fra PCAOB ble mottatt i november 2022. Rapporten er tilgjengelig på www.pcaob.org.

Resultater fra 2021 inspeksjonene

En ren rapport fra PCAOB

- Ingen kommentarer på noen av de inspiserte oppdragene

Finanstilsynet har ingen vesentlige kommentarer eller problemer karakterisert som “vesentlige lovbrudd” Ingen kommentarer på noen av de utvalgte PIE revisjonsoppdragene

- Ingen kommentarer på revisjonen av de utvalgte oppdragene
- Ingen vesentlige kommentarer relatert til Anti-Money Laundering Act, dog noen svakheter og forbedringspunkter notert
- For detaljer og annen informasjon, vennligst se www.finanstilsynet.no

Alle kommentarer fra tilsynsmyndighetene blir sterkt verdsatt og vil være viktig for vår kontinuerlige forbedringsprosess.

Klikk på linkene under for å komme til tilsynsrapportene fra Finanstilsynet som er offentliggjort de siste tre årene:

Tilsynsrapport
publisert i 2022

Tilsynsrapport
publisert i 2021

Tilsynsrapport
publisert i 2020

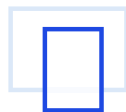

Risiko og oppdragsplan for revisjonsoppdraget

Utgangspunktet for KPMGs arbeid er kommunens virksomhet og risikoområder. Valg av angrepsvinkel skjer ut fra hensyn til hvordan vi kan fange inn virksomhetens vesentlige risikoer, slik at vi kan bidra til å redusere disse. KPMG kjenner kommunal sektor og teamet kjenner Rendalen kommune fra tidligere år. Vi vil medvirke til at risikoområder i virksomheten og i de ulike nivåer i kommunen blir identifisert, samt bidra til å redusere disse gjennom innspill til forbedringer fra revisjon. Nedenfor har vi illustrert noen identifiserte risikoområder og våre bidrag/kontrollhandlinger i forhold til disse (oversikten er ikke uttømmende).

Risikoområder	KPMGs bidrag/kontrollhandlinger
Lover og forskrifter	
Kommunens virksomhet er underlagt en rekke lover og forskrifter.	<ul style="list-style-type: none"> § varsle om brudd på lover og forskrifter § informere om vesentlige endringer i lover og forskrifter § fokusere revisjonshandlinger inn mot risikoområder
Korrekt eksternrapportering	
Kommunen bruker ressurser på å kvalitetssikre årsmeldingen/få frem korrekte økonomiske data	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kvalitetssikre regnskap og noter ▪ foreslå forbedringspunkter i forkant av årsoppgjøret slik at man har en mest mulig å jour mal før årsavslutningen ▪ effektivisere avslutningsprosessene ▪ bidra til god internkontroll i kommunen
IT-systemene	
Kommunen er avhengig av at IT-systemene er underlagt betryggende kontroll og tilpasset virksomheten.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gjennomføre en vurdering av kontrollmiljøet ▪ samtalepartner for å avdekke risikoforhold
Finansforvaltningen	
Kommunen skal ha reglement for finansforvaltningen.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bekreftelse på at reglement for finansforvaltningen er i tråd med kommunelovens regler
Avgift	
Kommunen har en virksomhet som er komplisert når det gjelder å vurdere korrekt avgiftsmessig behandling.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ avgiftsgjennomgang ved våre spesialister ▪ bidra til en optimal avgiftstilpasning ▪ Terminvise kontroller av mva-kompensasjon

Arbeidsmetodikk

Effektiv drift og kontroll

KPMG bygger videre på de kontroller som er etablert i kommunen. Omfanget av våre kontrollhandlinger vil i stor grad være avhengig av kvaliteten på kontrollfunksjonene. Det er nødvendig at de ansvarlige i slike kontrollfunksjoner dokumenterer utførte kontroller, slik at det er mulig å etterprøve disse. Vi vil gjennom vår revisjon og tilbakemeldinger til ledelsen legge betydelig vekt på proaktivitet i forhold til å effektivisere kontrollrutinene. Vårt serviceteam er sammensatt av personer med omfattende erfaring og kompetanse fra revisjon og rådgivning innenfor dette området.

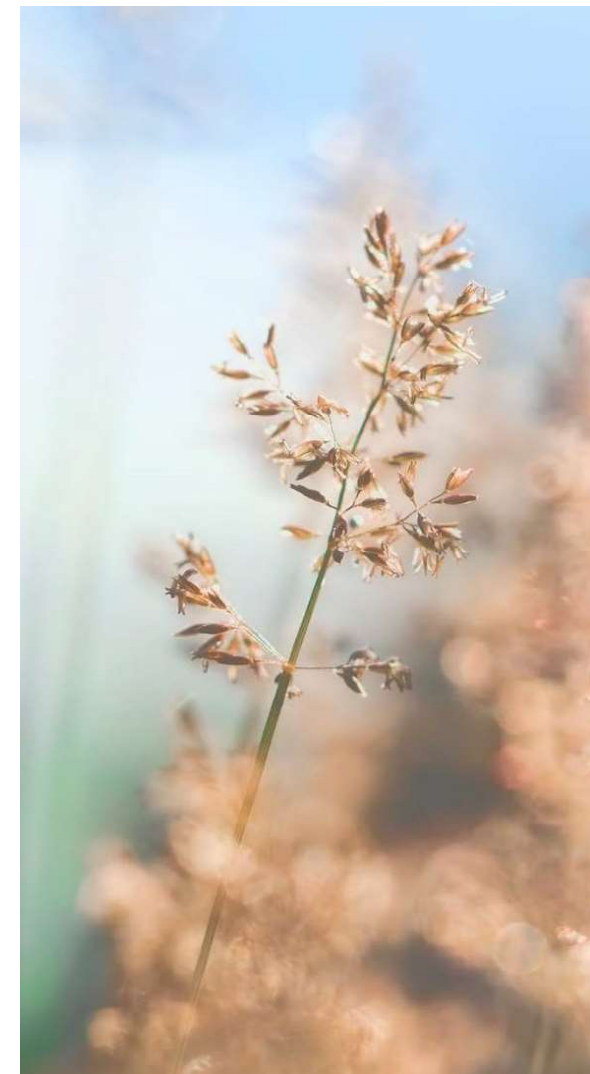

Beskrivelse av revisjonsprosessen

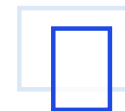
KPMG anvender en risikofokusert revisjonsmetodikk som sammen med vår solide bransjekunnskap vil sikre oss en god forståelse av strategiske og tjenestemessige risikoer og de forretningsmessige strategier som er etablert for å styre dem. Våre revisjonsverktøy konverterer den risikovurderingen som følger av kommunens strategi- og planleggingsprosess til en rekke av fokuspunkter som vi styrer revisjonsarbeidet mot.

Hovedansliggende for vår revisjon vil være å sikre at ledelsen får kunnskap om alle vesentlige forhold av betydning for kommunen.

Revisjonsprosessen kan illustreres slik:

Arbeidsmetodikk – nærmere om prosessen

1. Forståelse av Rendalen kommune – identifikasjon av risiko

Basis for utarbeidelsen av revisjonsplanen er vår forståelse av kommunens virksomhet, mål og strategier. Kommunens egen grundige risikovurdering og resultater fra interne kontroller er viktig input i denne fasen av vårt arbeid. Vi vil derfor i samarbeid med administrasjonen identifisere og drøfte risikoer og utfordringer for å sikre at vår revisjonsplan er forankret i en korrekt forståelse av kommunens risikosituasjon.

2. Vurdering av kontroller - Kartlegging av vesentlige prosesser og internkontroller (interimsrevisjon)

Vårt revisjonsteam vil i denne fasen av arbeidet utnytte den kompetanse som tilføres av personer med erfaring knyttet til IT-revisjon, misligheter/feil, HMS, regnskap, lønn og avgift.

Blikket vil hele tiden være rettet mot de systemer og kontroller som kommunen har etablert for å avdekke og forebygge risiko i kommunen – hvor svakheter kan medføre feil i den økonomiske rapporteringen.

Det er viktig at kontrollene fungerer effektivt for at de skal kunne tillegges vekt som revisjonsbevis. En vurdering av de risikoer og kontroller som henholdsvis skyldes og understøttes av IT vil være en integrert del av våre revisjonshandlinger. Vi vil her gjennomgå og få avklart viktige regnskapsprinsipper og andre vurderingspremisser i god tid før årsoppgjørrevisjonen.

3. Substanskontroller - Kontrollhandlinger (regnskapsverifikasjoner og analytiske tester)

Omfanget av nødvendige regnskapsverifikasjoner avhenger av konklusjonene etter testingen av systemer og prosesser. På områder hvor utførte tester og analyser indikerer mulige problemområder, gjør vi ytterligere undersøkelser. Eksempler på regnskapsverifikasjoner vil være gjennomgang av avstemminger av balanseposter og de underliggende vurderingsnotater, samt detaljkontroller på skillett mellom drift- og investering og merverdiavgiftsområdet.

4. Konklusjon, rapportering - og evaluering

Avslutningen av vår årlige revisjon skjer ved avgivelse av revisjonsberetning og gjennomføring av en oppsummeringssamtale med kommunens ledelse og kontrollutvalget. Samtalenes hovedformål vil være å rapportere mulige forbedringspunkter og andre forhold som vi mener ledelsen og kontrollutvalget bør informeres om. Det vil også gjennomføres samtaler hvor vi diskuterer revisjonsutførelsen, identifiserer områder hvor vår tilnærming kan forbedres – og bli enige om prioriteringer for det kommende året.

KPMGs revisjon skal gi:

- Skjerpet oppmerksomhet mot risiko og de forhold som betyr mest for kontrollutvalget og kommunenes ledelse.
- Effektiv revisjon - ved at den risikovurderingen som nedfeller seg under strategi- og planprosessen gjøres om til fokuspunkter ved hjelp av våre IT-baserte revisjonsverktøy.
- En aktiv samtalepartner i forhold til rutiner og interne kontroller. Dersom vi gjennom vår revisjon vurderer at rutiner/internkontroll kan forbedres som et ledd i effektivisering og/eller ressursbesparing, vil vi gjøre dere oppmerksomme på forholdet, og om ønskelig tilby bistand for å forbedre rutinene/internkontroll.
- Forebygging av at overraskelser oppstår og at rapporteringsfrister overskrides.
- Trygghet for at den finansielle rapporteringen er korrekt og at økonomi- og kontrollsystemene fungerer tilfredsstillende. Tilbakemeldinger som sikrer kontinuerlig forbedring av finansiell rapportering og regnskapsprosesser.

Arbeidsmetodikk - andre bekreftelser og attestasjoner

Uttalelse om økonomiforvaltningen (forenklet etterlevelseskontroll)

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen vil gjennomføres i tråd med RSK 301 og kommunal revisjonsskikk for forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen. Oppgaven er en utvidelse av regnskapsrevisors oppgaver og aktuelle områder for kontroll vil også kunne være områder som er aktuelle for forvaltningsrevisjon. Der valgt område for kontroll er nært knyttet til regnskapsrevisjonen vil det være naturlig at regnskapsrevisjonstemaet står for gjennomføring. Etter behov og dersom det velges områder som krever spesiell fagkompetanse, vil vi kunne trekke på våre rådgivningsressurser og ressurser vi bruker til å gjennomføre forvaltningsrevisjoner. Vi ønsker en god dialog med kontrollutvalg og administrasjon når det gjelder valg av områder for kontroll og vil i vårt arbeid ta hensyn til gjennomførte og planlagte forvaltningsrevisjoner.

Attestasjoner og andre revisjonsoppdrag

KPMG følger revisjonsstandarder ved alle typer revisjonsoppdrag. Det vil si at ved alle oppdragene vil det normalt følge med en egen revisjonsuttalelse, det være seg en vanlig revisjonsberetning om et regnskap, en uttalelse om en del av et regnskap, eksempelvis i forbindelse med merverdiavgiftskompensasjon, eller en uttalelse om avtalte kontrollhandlinger.

Når avtale om revisjonsoppdrag er inngått, vil KPMG gjøre avtaler med Rendalen kommune i forhold til forventede frister for attestasjonsoppdrag. Ved mottak av det enkelte oppdrag vil KPMG gå gjennom frister og rammeverk for det aktuelle oppdraget. Vi vil da gi tilbakemelding til avsender at oppdraget er mottatt og når denne kan forvente at oppdraget er gjennomført.

Som for ordinær revisjon av kommunen tilstreber vi at det løpende samarbeidet skal ha karakter av revisjonsdialog gjennom tett og nær kommunikasjon med våre kunder. Dette vil bidra til mer effektiv revisjon gjennom avklaring av frister, rammeverk og dokumentasjon. Den uformelle kommunikasjonen og tilgjengelighet er to av virkemidlene for å skape de beste løsningene for oppdragsgiveren.

Tilrettelegging for utførelse av revisjonsarbeidet

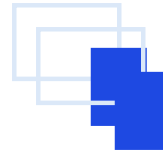
Tilbudet på lovbestemt regnskapsrevisjon, inkludert attestasjon av kompensasjonsordninger, tilskuddsordninger og refusjonskrav, bygger på følgende forutsetninger, som i all hovedsak fremgår av bokføringsloven, forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning samt kommunal regnskapsskikk:

- Det er etablert et forsvarlig budsjettssystem, regnskapsregistrering, fungerende og dokumentert internkontrollsystem, samt rutiner for tilstrekkelig sikring av eiendeler.
- Ved lovens frist for avleggelse av regnskapene skal disse være avsluttet og avstemt. Alle regnskapsmessige avstemminger er ferdige og dokumentert før revisjonsbesøkene. Med dette mener vi for eksempel avstemming av sammenhenger i det kommunale regnskapet, driftsregnskapet, investeringsregnskapet og balansen (kretsløpene). Det skal også være avstemming av balanseposter som for eksempel kapitalkonto, finansielle poster, offentlige avgifter, avstemming av postene innen lønnsområdet, samt anordning av inntekter og utgifter og forklaring på avvik mot budsjett. Det må også foreligge dokumenterte noter til regnskapet. Opplysninger i årsmeldingen må kunne dokumenteres ved fristen for avleggelse, 31. mars.
- Datafiler skal være tilrettelagt etter våre spesifikasjoner, samt at regnskapsmateriell, utskrifter og annet grunnlagsmateriale er klare til avtalt tidspunkt, og at nødvendig informasjon er lett tilgjengelig ved avtalte revisjonsbesøk.

Når det gjelder attestasjonene bygger tilbudet på følgende forutsetninger:

- At revisjonen mottar attestasjonsoppgavene minst to uker før fristen for levering, som anses som en rimelig frist for signering av attestasjoner.
- Attestasjonsoppgavene for merverdiavgiftskompensasjon skal være avstemt mot regnskapet og rapportert i Altinn.
- Andre attestasjonsoppgaver vi skal kontrollere skal være ferdig satt opp og utarbeidet, grunnlaget dokumentert og avstemt mot regnskapet. All nødvendig dokumentasjon som ligger til grunn for å kunne bekrefte opplysningene i attestasjonsoppgavene må fremlegges eller være lett tilgjengelig. Det skal være mulig å følge rapporterte data fra tilsagnsbrev e.l. til rapport/rapporteringsformular og videre til dokumentert grunnlag for de rapporterte tall i den aktuelle perioden.

Arbeidsmetodikk - Uavhengighet

Vi har omfattende retningslinjer for å sikre uavhengighet

Uavhengighet, objektivitet og integritet er blant KPMGs grunnleggende verdier. KPMGs revisjonspraksis er basert på norsk revisjonslovgivning og internasjonale standarder for revisjon og etikk. Disse er igjen basert på prinsipper om yrkesmessig integritet, uavhengighet og etisk væremåte. Vi har en streng global prosess som krever at det må søkes godkjenning fra den ledende revisjonspartneren for enhver tjeneste som skal utføres i tillegg til revisjonen.

Vårt globale system for overvåking av uavhengighet, Sentinel, lar oss overvåke alle tjenester som leveres til Rendalen kommune til enhver tid. Sammen med dere vil vi overvåke alle forespørsler om tilleggstjenester ved bruk av Sentinel, vurdere disse for eventuelle trusler mot uavhengigheten vår, og godkjenne eller avslå deretter. KPMG har også et globalt dokumentasjonssystem for investeringer, hvor alle KPMGs børsnoterte kunder er registrert. Alle KPMGs partnere og ledende ansatte må årlig bekrefte at de ikke har noen finansiell interesse i noen av selskapene. Alle KPMG Norges ansatte må også årlig bekrefte deres uavhengighet i forhold til kundene de betjener.

Når vi påtar oss nye revisjonsoppdrag opplever vi innimellom at KPMG leverer andre tjenester enn revisjon til kunder. Det er ikke tilfelle. Vi har derfor konkludert med at vi anser oss uavhengige av Rendalen kommune

KPMG har retningslinjer og rutiner for å sikre våre kunder mot interessekonflikter. I tillegg kan våre kunder ha egne policyer for hva som defineres som interessekonflikter. Vi vil ha en tett dialog med dere for å sikre at vi har et sammenfallende syn på interessekonflikter, partnerrotasjon og godkjenning av tjenester. KPMGs retningslinjer overvåkes nøye for å sikre at de oppdateres i henhold til endringer i regelverket.

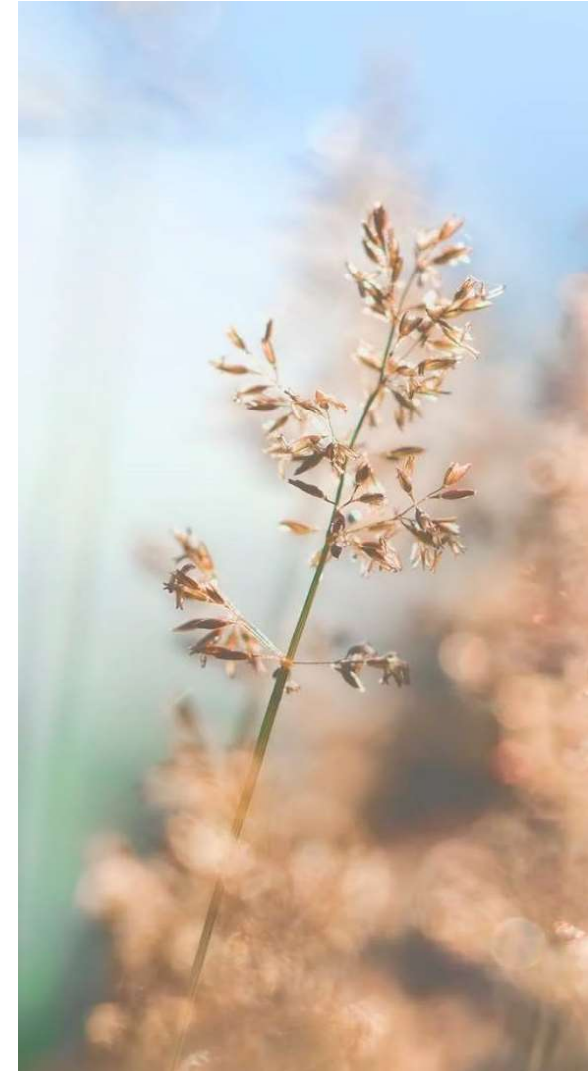
System for kvalitetsstyring

KPMG har implementert de nye kravene tilhørende International Standard on Quality Management (ISQM1) og implementert et system for kvalitetsstyring i henhold til dette.

Et robust og konsistent system for kvalitetsstyring er avgjørende for å utføre tjenester av høy kvalitet. I tråd med dette har KPMG globalt retningslinjer for kvalitetskontroll som gjelder alle enheter i KPMG-nettverket.

Medlemsfirmaer i KPMG er pålagt å implementere KPMGs internasjonale retningslinjer og prosedyrer, samt vedta egne retningslinjer og prosedyrer som er utformet for å adressere regler og standarder som gjelder deres egne jurisdiksjoner, så vel som juridiske og regulatoriske krav.

Kvalitetsstyring er ikke en egen funksjon for KPMG, det er integreringen av en kultur som viser en forpliktelse til vår strategi og forretningsprosesser. Systemet for kvalitetssikring, inkludert årlige kontrolltester og evalueringer, bidrar til å forutse muligheter for å forbedre kvaliteten på revisjonen ved å tilby et konsistent system for identifisering, evaluering og respons til funn og mangler. For å forbedre kvaliteten er kvalitetsstyrings-systemet støttet av et strengt globalt monitorerings-system og andre revisjonsinitiativer.

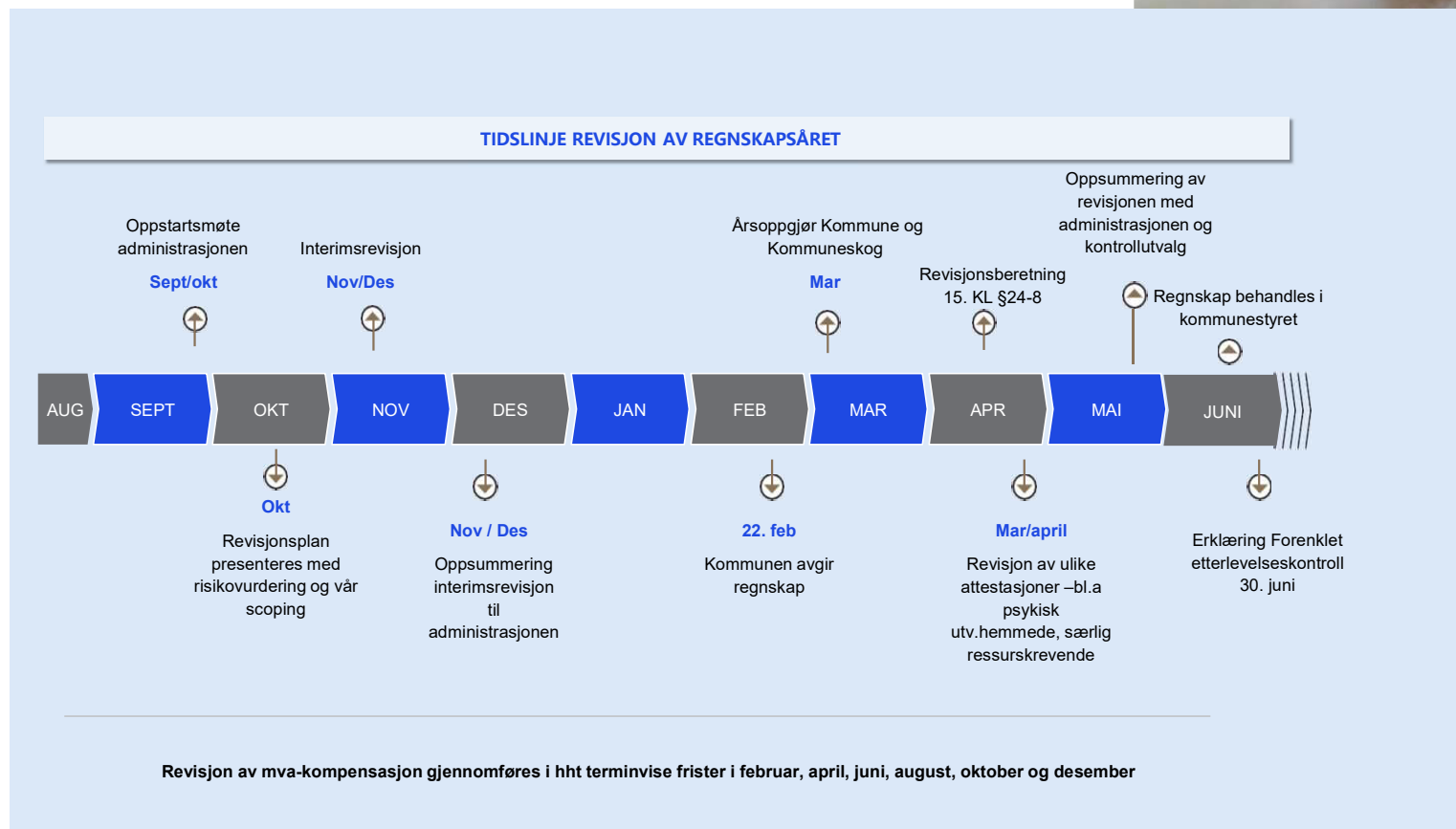

Prosjektplanen

KPMG skal bidra aktivt til diskusjonen i kontrollutvalget og ledelsen. Tidslinjen til høyre er et forslag til plan for rapportering og øvrige aktiviteter gjennom revisjonsåret. Vi tilpasser planen etter deres ønsker og behov.

Våre aktiviteter involverer kommunens nøkkelpersoner i planleggingsfasen og ved gjennomføring av revisjonen. Vi tror på et gjensidig aktivt engasjement med utveksling av erfaringer og oppsummering av resultater.

Gjennom god dialog og løpende avklaringer av tidspunkter, planer og problemstillinger vil dere få en forutsigbar prosess for å møte eksterne og interne tidsfrister. Vi har lang erfaring fra å jobbe med kommunerevisjon. Vi vet at det er viktig med gode og forutsigbare prosesser både med tanke på ekstern rapportering, men også for å sikre tidsriktig ferdigstilling av regnskaper attestasjoner for kommunen

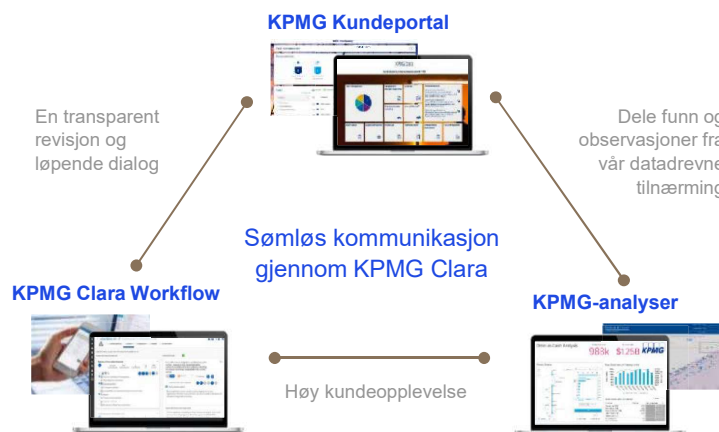
Rapportering - God kommunikasjon

I regnskapsrevisjonen bygger vi først og fremst på en god løpende muntlig kommunikasjon. Dere spør etter innholdsfortegnelse i sluttrapporten. Vi har valgt å beskrive dette til høyre.

Slik snakker vi med styret, revisjonsutvalget og konsernledelsen

Rendalen kommune kan forvente en kompetent og konstruktiv samarbeidspartner som deler kunnskap og kommuniserer vesentlige forhold med en gang de avdekkes. Vi vil alltid gjennomgå forhold med ledelsen før de presenteres til styret. En åpen og nær dialog med ledelsen er et av de viktigste elementene for at Rendalen kommune skal oppleve revisor som en bidragsyter når det gjelder identifisering av forbedringspotensialet i økonomifunksjonene, internkontroll og rapportering.

Vi fokuserer vår rapportering på prosess- og rutineforbedringer og endringer i regelverk vi tror kan ha betydning for dere. Resultater fra dataanalyser og IT-testing vil selvsagt alltid være en viktig del av vår rapportering. Dette vil gi nyttig informasjon der vi har identifisert muligheter for forbedringer som kan skape verdi for Rendalen kommune.

Vi deltar i alle relevante møter med dere som kunde, herunder møte kontrollutvalget der årsregnskapet godkjennes.

Vår formelle rapportering til ledelse og kontrollutvalg består av følgende hoveddeler:

Revisjonsplan: Vi vil utarbeide en detaljert revisjonsplan før oppstart av revisjonen. I denne planen vil vi beskrive vår risikovurdering og planlagte revisjonstilnærming, tidslinje, roller og ansvar. Som en del av revisjonsplanen vil vi gi en oppdatering om endringer i relevante lover og regler innen regnskap, ESG rapportering, skatt, merverdiavgift, bokføring, samt relevante bransjeheter.

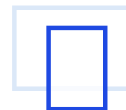
Interimsrapport, innsikt og anbefalinger: Etter interim utarbeides en rapport som oppsummerer vår gjennomgang og vurdering av kommunens interne kontroll, herunder vår vurdering og kontroll knyttet til IT-systemene og kjerneprosesser for regnskap. Rapporten vil være lettfattelig og forbedringsorientert.

Revisjonsrapport: En rapport som fokuserer konkret på regnskapsrapporteringen samt prosessforbedringer og som vil oppsummere årets revisjon og anbefalinger. Vi vil ha spesielt fokus på sentrale vurderingsposter for å sikre at administrasjonen og kontrollutvalget er orientert om hvilke konkrete vurderinger som er gjort.

Revisjonsberetning: Revisjonsberetningen avgis til kommunestyret med kopi til kontrollutvalget og administrasjonen.

Oppfølging - Rettledning og bistand

KPMG har lang erfaring fra revisjonsoppdrag i ulike kommuner, både innenfor regnskaps- og forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, og har kjennskap til de krav og rammevilkår som gjelder for den økonomiske og kommunale forvaltningen. Vi vektlegger å ha et godt samarbeid med kommunen, slik at vi i kombinasjon med den faglige bredden og ekspertisen i tilbudt revisjonsteam, har svært gode forutsetninger for å bistå kommunen, samt at vi vil kunne svare på spørsmål som kommunen har og som har relevans for revisjonstjenestene som KPMG tilbyr.

Som revisor for Rendalen kommune er det noen begrensninger på hvilke rådgivningsoppdrag KPMG kan påta seg.

- Som revisor for Rendalen kommune kan ikke KPMG utføre rådgivnings- eller andre tjenester for den revisjonspliktige, dersom dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet.
- Dersom KPMG får forespørsler om å yte tjenester til Rendalen kommune eller andre som kan påvirke eller reise tvil om KPMGs uavhengighet og objektivitet som revisor for Rendalen kommune, både må og vil KPMG avstå fra å levere tjenestene.
- KPMG kan heller ikke yte tjenester som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.

KPMG kan levere tjenester til Rendalen kommune og andre som ikke påvirker eller fører til tvil om KPMGs uavhengighet og objektivitet som revisor. I den grad rådgivningsoppdrag ikke påvirker KPMGs uavhengighet og objektivitet som revisor for Rendalen kommune, vil KPMG stille seg til disposisjon for å påta seg slike oppdrag. Her vil teamet på regnskapsrevisjon kunne trekke på våre ulike spesialister i KPMG, og ta enklere avklaringer på telefon, e-post, elektronisk møter osv. på kort varsel. Dette gjelder både for ansatte i kommuneadministrasjonen og for kontrollutvalget. Vi har løpende en rekke rådgivningsoppdrag for offentlig sektor, og vil også kunne bidra til å sette Rendalen kommune i kontakt med andre kommuner som eventuelt kan gi råd og innspill basert egne erfaringer.

KPMG har lang og bred erfaring med gjennomføring av rådgivningsoppdrag for kommuner. I tilbudt team har både nøkkelressurser og øvrige tilbudte ressurser solid kompetanse på gjennomføring av rådgivningsoppdrag.

Oppfølging - Service og informasjon

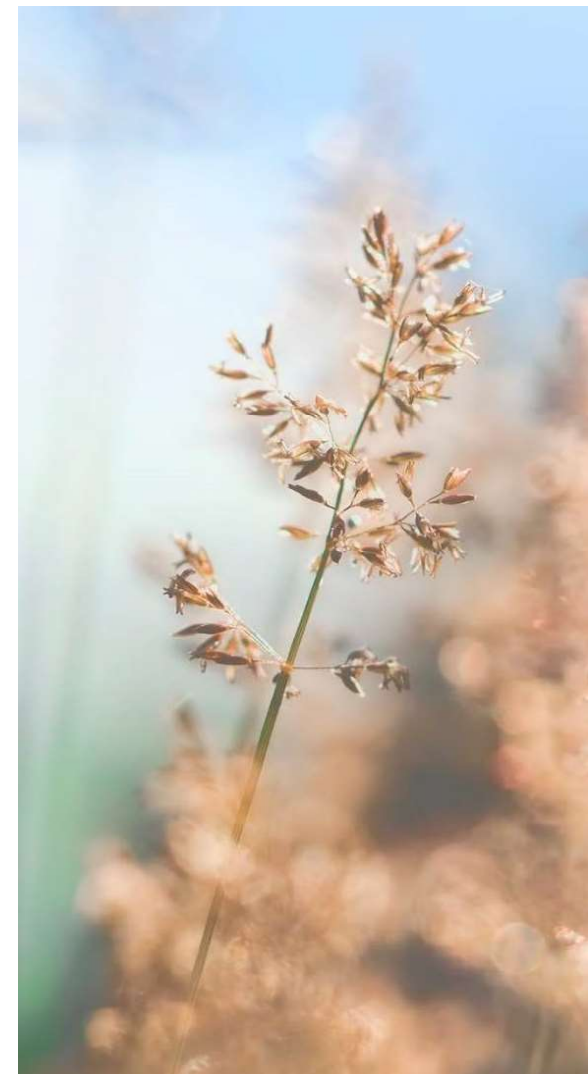
Kontaktpunkter med kontrollutvalget

Kontaktpunkter mellom KPMG og Kontrollutvalget inngår i revisjonsplanen som er presentert under Arbeidsmetodikk. En slik plan vil tilpasses de ønsker og behov som kommuniseres fra kontrollutvalget. Basert på vår erfaring synes følgende oppsett å gi et effektivt og verdiskapende samarbeid, med tilstrekkelig kompetanse- og informasjonsutveksling.

Aktivitet	Beskrivelse og hensikt med aktivitet	Tidspunkt
Kontrollutvalgs-møte	Presentasjon av revisjonsplan. Forventningsavklaring til oppdraget fra begge parter. Presentere risiko- og vesentlighetsvurdering forenklet etterlevelseskontroll.	September/ oktober
Rapportering kontrollutvalg	Oppsummering etter interimrevisjonen, hvor revisor informerer kontrollutvalget om vesentlige funn. I forkant av møtet er status for utført revisjon, resultat/avvik og forbedringsforslag presentert for regnskaps-/ økonomiavdeling og kommunedirektør.	Desember
Kontrollutvalget	Revisor skal etter årsoppgjørsrevisjonen informere kontrollutvalget om vesentlige funn når det gjelder regnskapsrevisjon. Levere rapport om forenklet etterlevelseskontroll.	April – mai senest 30.6.

Reponstid

Vi vil gi rask respons på forespørsler fra kommunen. Normalt vil vi kunne svare direkte på forespørsler per telefon, og ta kontakt senest dagen etter dersom det legges igjen beskjed på mobilsvaer. Forespørsler på e-post vil besvares innen to dager. Dersom vi på grunn av forespørselens kompleksitet må foreta nærmere undersøkelser, vil vi gi beskjed om dette sammen med tidspunkt for endelig tilbakemelding. Endelig tilbakemelding vil bli gitt innen tre arbeidsdager med mindre noe annet blir avtalt mellom partene.

Kompetanseutvikling

KPMG har svært solid kompetanse og erfaring innen et bredt spekter av kurs- og rådgivningstjenester knyttet til bransje, økonomiske analyser og kalkyler, samt skatt og avgift. Vi har skreddersydd kurs for offentlig sektor, blant annet innenfor:

- Kontrollutvalgets ansvar, roller og oppgaver
- Offentlig rettslig regelverk, som blant annet offentlighetslov, plan- og bygningslov, kommunelov, forvaltningslov
- Forvaltningsrevisjon
- Skatt og merverdiavgift
- Regnskap og bokføring
- Intern kontroll
- Risikovurderinger

I tillegg vil vi kunne skreddersy spesialtilpassede kurs/kurspakker for kommunen innfor blant annet følgende temaer:

- Hovedprinsipper i inntektsutjevningssystemet
- Økonomiplan, budsjett og økonomirapportering
- Kommuneregnskap og årsberetning
- Innkjøp
- Finansforvaltning
- Selvkost
- Misligheter

En annen viktig del av vår kundeservice er å gi løpende informasjon om alle endringer innenfor regnskap, skatt, avgift og andre områder som er av betydning for kommunen. Vi vil videre fokusere på å utvikle kompetansen gjennom løpende kontakt mellom vårt revisjonsteam og de ansatte i kommunen under revisjonen. Dette vil vi oppnå ved å benytte erfarne medarbeidere med bransjekompetanse og variert praksis, som kan veilede de ansatte innenfor deres enkeltes arbeidsområder.

Tidspunkt	Kompetanse overført
Løpende	Kompetanseoverføring innenfor områdene regnskap, skatt, intern kontroll og økonomi i forbindelse med revisjonsbesøk. Vi foretar en gjennomgang med de økonomiansvarlige etter hvert revisjonsbesøk.
September/oktober	Oppstartsmøte med regnskaps-/økonomiavdelingen og kommunedirektør for å planlegge revisjonsprosessen og innhente informasjon for best tilpasset tjeneste, herunder vurdering av organisasjon, styringsinformasjon, risiko, budsjetter og intern kontroll. Møtet vil også omfatte diskusjoner rundt eventuelle nye rapporteringskrav og nyheter innenfor aktuelle fagområder.
Desember	"Verdt å vite" er en håndbok for årsoppgjøret som inneholder svar på de fleste spørsmål når det gjelder regnskap og skatt. Denne oppdateres kontinuerlig på våre nettsider.
Desember	Vår "Regnskaps- og årsoppgjørsmappe" inneholder sjekklister og avstemmingskjemaer som kan benyttes i forbindelse med kvalitetssikring og utarbeidelse av regnskapsdokumentasjon. Vi arrangerer årlig KPMG-dagen der alle kunder i regionen blir invitert til heldagskurs med oppdatering innenfor regnskap, bokføring og skatt.
April	Gjennomgang med regnskaps-/økonomiavdelingen av eventuelle forbedringstiltak etter årsoppgjøret. Utarbeide en konkret tiltaksplan på de områder der det er behov for å heve kompetansen.
Løpende	KPMG arrangerer en rekke kurs i løpet av året. Informasjon om aktuelle kurs vil bli tilsendt.

Arbeidsmetodikk - Evolusjon i revisjon

Vi skaper verdi med bransjeledende teknologi

Teknologien forbedrer revisjonskvaliteten. Den gjør det også mulig for oss å gi Rendalen kommune verdifull innsikt i forretnings-prosessene og internkontroll. Denne innsikten bidrar til at den digitale transformasjonsreisen oppfyller målene for automatisering og harmonisering.

Gode teknologi- og analysedrevne revisjonsprosesser bidrar med konkret verdiskaping for våre kunder. Sammen med dere vurderer vi hvilke verktøy som er relevante. Til høyre ser dere eksempler på verktøy og tilnæringer vi bruker.

KPMGs teknologi vil gi dere verdifull innsikt i forretningsprosesser og internkontroll. Nye forretningsmodeller, digitalisering, automatisering og behovet for å være mer relevant i finansiell rapportering, er en driver for endringene vi gjennomfører. Dataanalyse er integrert i vår metodikk. Vi har integrerte team med teknologer og revisorer for å sikre at analysene gir mest mulig verdi, og at vi reduserer risikoen for manuelle feil.

Analyse av ustrukturerte datakilder, i kombinasjon med flere datakilder, vil også gi verdifull informasjon i fremtiden. For eksempel gjør **kognitiv teknologi** det

mulig for revisorer å innhente og analysere informasjon fra utradisjonelle kilder, slik som sosiale medier og nettsteder. **Dette er noe vi allerede gjør** på enkelte kunder i Norge.

KPMG har også utviklet egne modeller for kontroll av beregninger og avsetninger. Dette bidrar til å redusere risikoen for følgefeil og mistolkninger av resultater.

Vi er stolte av de gode tilbakemeldingene vi får fra våre kunder og har dokumentert følgende fordeler:

Høyere kvalitet i revisjonen

Mer målrettet revisjon og fokus på transaksjonene med høyest risiko

Høyere standardisering og mulighet for benchmarking mot "best practice"

Merverdi til våre kunder, og forbedringer innen prosesser og internkontroll

IT-sikkerhet - finner hullene

Systemparametere- og tilganger er avgjørende for å sikre integriteten til dataene som strømmer gjennom prosessene.

KPMG har utviklet verktøy som analyserer forskjellige parametere for system-sikkerhetsoppsettet, passordsikkerhet, tilgangskontroller og arbeidsdeling.

Dette verktøyet gjør det mulig for KPMG å kartlegge sikkerhetshull for individuelle brukere, transaksjoner, logger og manglende sikkerhetsoppdateringer fra leverandøren.

Process mining - henter gevinstene

Vi analyserer data for å identifisere risiko og fokusområder, samt øke vår forståelse av forretningsprosessene. Ved bruk av "Process Mining"- analyse kartlegger vi hele forretningsprosesser ved bruk av data.

Process mining er vitenskapen om å analysere og visualisere transaksjonsdata og logger for å få dybdeforståelse av prosesser fra vugge til grav.

Det gir en rekke analyser over prosessene dine som er utformet for å illustrere hvor du kan automatisere, hvor du kan hente effektivitetsgevinster.

AI Transaction scoring

Våre verktøy er utviklet for å kombinere data på tvers av systemer slik at vi kan se hvordan hver transaksjon flyter gjennom systemet, og hvilke kontroller som er på plass. Ved å arbeide på denne måten kan revisjonsteamene få en visuell forståelse av prosessene og kompleksiteten i arbeidsflyten for å fokusere på transaksjoner med høy risiko.

Dette verktøyet tillater oss å raskt teste 100 % av populasjonen og plukke ut og teste uvanlige elementene effektivt. Våre analyser gir deg innsikt i hvor du kan forbedre dine prosesser kontroller. Vår tilbakemelding er visuell og på transaksjonsnivå, noe som betyr at du kan begynne å redusere risikoen med en gang.

KPMG Relativity – finner avvikene

KPMG Relativity er verktøyet vi bruker for å effektivt søke gjennom store dokumentmengder og identifisere ulike elementer i dokumentene.

Med Relativity kan vi for eksempel søke gjennom kontraktsarkivet for å effektivt identifisere kontrakter som avviker fra Norsk Standard eller som ikke har indeksjustering. Dette sikrer en risikobasert revisjonstilnærming.

Arbeidsmetodikk - AI Transaction Scoring (AITS)

**Hastighet og
presisjon**

Bruker Kunstlig Intelligens og statistisk metode for å teste 100 % av dataen.

Vi laster hele kommunens regnskap inn i AITS. Ved å benytte et utvalg algoritmer får vi tilstrekkelig revisjonsbevis for gitte transaksjoner, samt gjør det mulig å identifisere avvikende transaksjoner (scoret til å ha høy eller medium risiko) hvor det kreves ytterligere testing. Dette muliggjør en mer målrettet testing.

**Klarere og
dypere innsikt.**

Ved å bruke kunstig intelligens er analysen som utføres unik for dine data. Transaksjoner klassifiseres basert på deres forretningsprosesser, bokføringsvaner og ved hjelp av uovervåket maskinlæring som identifiserer avvik og svakheter i rutiner.

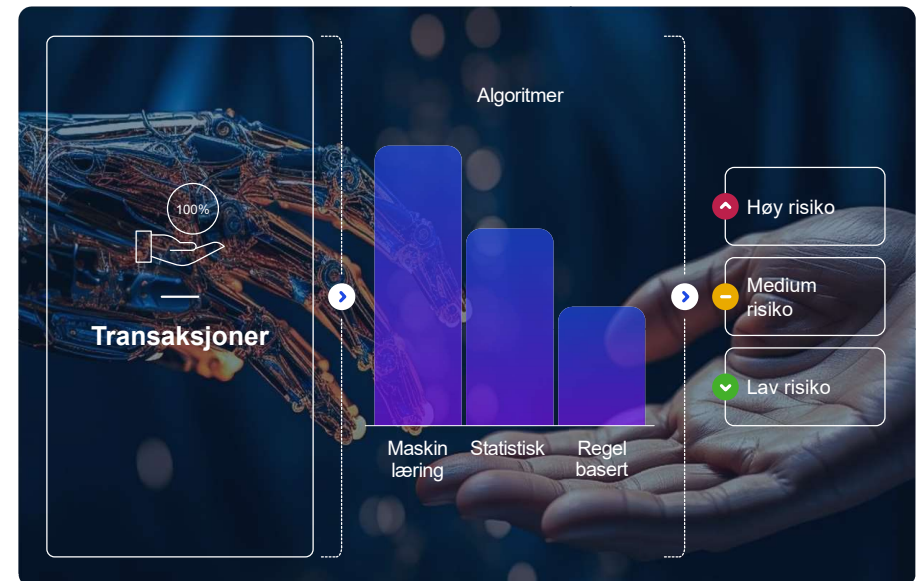
Ved hjelp av AI Transaction Scoring kan vi identifisere mønstre og avvik som ellers ikke ville blitt fanget opp i en tradisjonell utvalgsmetode, noe som gir en dypere innsikt. Her kan vi gi kommunen innspill på områder med risiko, eller områder hvor rutiner og prosesser kan effektiviseres.

Fordeler

Dypere innsikt som bidrar til meningsfulle diskusjoner

Sikrer kvalitet gjennom neste generasjons KI.

Effektivitet gjennom automatisering og økt fokus.

Honorar og forutsetning for honorar

Område	Beskrivelse
Internkontroll	<ul style="list-style-type: none"> Ved svakheter i internkontroll vil det ofte medføre behov for utvidede revisjonshandlinger. Dette vil normalt resultere i økt tidsforbruk for revisor og dermed medføre en merkostnad for kommunen. Forholdet gjelder også avslutningsprosessen knyttet til årsregnskap.
Avtalt tid	<ul style="list-style-type: none"> Hvis kommunen ikke holder avtalte tidsplaner, resulterer dette i ineffektiv tidsbruk for revisor. Dette vil medføre en merkostnad for kommunen i den grad endringene ikke er avklart med KPMG i rimelig tid på forhånd. Med endret tidsplan menes i denne forbindelse også at nødvendig dokumentasjon ikke foreligger til avtalt tid eller til avtalt kvalitet, slik dette er definert etter oppstartsmøte og i kundeportal.
Avtalt kvalitet	<ul style="list-style-type: none"> Regelverket stiller krav til dokumentasjon av bokførte opplysninger og av vesentlige balanseposter. For å oppfylle lovens krav skal regnskapsdokumentasjonen – hvis ikke annet er særskilt avtalt – ha den kvaliteten som fremgår av KPMGs Regnskaps- og årsoppgjørsmappe. Det avtalte honoraret forutsetter at dokumentasjonen tilfredsstillende minst dette nivået, slik at merkostnader kan påløpe ved et kvalitetsnivå lavere enn forutsatt. Med avvik fra avtalt kvalitet menes også at dokumentasjonen inneholder tekniske feil som for eksempel regnefeil, parameterfeil og lignende, slik at revisor må gjennomføre flere handlinger eller kontrollere flere utkast enn forutsatt. Manglende intern kvalitetskontroll av regnskap og skattemelding med vedlegg vil medføre mertid og merkostnader kan påløpe.
Tilgjengelighet	<ul style="list-style-type: none"> Det er en forutsetning for en effektiv revisjon at revisor har god tilgang til relevante personer i kommunen, samt at regnskapsdokumentasjon er tilgjengelig i avtalt format, herunder tilgang til informasjon i elektronisk format.
Endringer i ramme-betingelser	<p>Nye og uforutsette problemstillinger vil vanligvis resultere i merarbeid for revisor. Dette kan for eksempel være:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nye regnskapsmessige problemstillinger eller endringer fra tidligere år Uvanlige, store og/eller kompliserte transaksjoner Endringer i lovpålagte krav for kommunen og/eller revisor Implementering av nye IT-systemer som påvirker utarbeidelse av regnskapsinformasjon eller på andre måter har effekt på hvordan revisjonen gjennomføres Endring i bemanningen hos kommunen, ansvarsområder etc. i tilknytning til regnskaps- og økonomiavdelingen Betydelig mengde "periode 13"-transaksjoner og/eller ikke-rutine transaksjoner som krever at revisor gjennomfører særskilte revisjonshandlinger Betydelig avvik mellom revidert regnskap rapportert internt til for eksempel morselskap og endelig offisielt årsregnskap
	<p>Vår rådgivningspool på 25 timer vil bli dokumentert før fakturering av merarbeid.</p>

Dokumentasjon av tildelingskriterier - regnskapsrevisjon

Kvalifikasjonskrav	Iht krav	Vår dokumentasjon av kvalifikasjonskravene
60% - Pris: Pris skal oppgis i henhold til beskrivelsene i punkt 3.6.2 eksklusive merverdiavgift, og skal inneholde alle relevante kostnader og avgifter for å utføre tjenesten. Alle kostnader som ikke er oppgitt eller spesifisert, anses som inkludert.	✓	Vi mener at vi har levert en konkurransedyktig pris. Om det er noe som bør forklares mht prising, ta kontakt. Se prismatrise i eget vedlegg
20% - Kvalitet: Oppdragsforståelse og prosjektplan: Tilbyder skal beskrive metodikk og prosjektplan for gjennomføring av enkeltoppdrag. Planen skal inneholde alle relevante milepæler og aktiviteter. Dette dokumenteres med eksempler fra gjennomføring av tilsvarende oppdrag.	✓	Bred erfaring fra kommunerevisjon, kommunal virksomhet og rapportering, samt bred erfaring fra investeringer/utbygginger og prosjekter. Bred erfaring med revisjon av Rendalen kommune spesifikt. Se seksjonen 03 Prosjektplan
20% - Kvalitet: Arbeidsmetodikk: Tilbyder skal beskrive sin arbeidsmetodikk og plan for gjennomføring av revisjon. Det stilles krav til at det gjennomføres minimum to møter per år.	✓	KPMG har en velprøvd metodikk for revisjon generelt og Rendalen kommune spesielt, sist oppdatert med metodikk og verktøy i 2023. Vi vil delta i de minst to møter pr år. Se ellers seksjonen 03 Prosjektplan, Rapportering og oppfølging
20% - Kvalitet: Rapportering: Tilbyder skal beskrive hvordan rapportering vil foregå underveis, og beskrive innholdet i sluttrapporten. Dokumenteres med innholdsfortegnelse eller utdrag fra tilsvarende gjennomførte oppdrag.	✓	Ved vesentlige funn så rapporteres disse muntlig umiddelbart. Ellers har vi fast rapportering, se seksjonen Rapportering – God kommunikasjon
20% - Kompetanse: CV'er på tre nøkkelpersoner	✓	Alle på teamet gir løpende råd til sine kunder. Teamet er støttet av spesialister, ved behov. Se ellers seksjonen Kjerneteam og 3 nøkkelpersoner. Se vedlegg CV-er
20% - Kompetanse: Referanser med oppdragsgiver, type oppdrag, størrelse og leveringstidspunkt	✓	Vi har sterke referanser innenfor de områder som kreves. Se seksjonen Våre referanser og eget vedlegg.
Attest for skatt og MVA	✓	Se separat skatteattest.
ESG og Miljøsertifisering	✓	Se separat miljøsertifisering

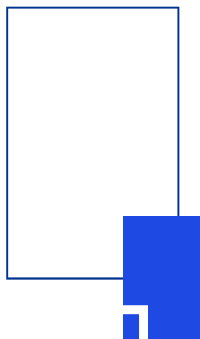
TU

Kontakt oss

Thore Kleppen
Ansvarlig partner

T: +47 406 39 515
E: thore.kleppen@kpmg.no

KPMG.NO

This proposal is made by KPMG AS, a Norwegian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent firms affiliated with KPMG International, a private English company limited by guarantee, and is in all respects subject to the negotiation, agreement, and signing of a specific engagement letter or contract. KPMG International provides no client services. No member firm has any authority to obligate or bind KPMG International or any other member firm vis-à-vis third parties, nor does KPMG International have any such authority to obligate or bind any member firms.

© 2024 KPMG AS and KPMG Law Advokatfirma AS, a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization. Some or all of the services described herein may not be permissible for KPMG audit clients and their affiliates or related entities.

1. Oppdragsforståelse, service og brukervennlighet

Løsning av oppdraget - en smidig oppstart av avtalen

Gjennom en god organisering av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll vil KPMG sikre en smidig oppstart av avtalen. Dette inkluderer en klar plan for hvordan oppdraget skal løses fra oppstart og gjennom avtaleperioden og oppdatere den kunnskap vi har om Rendalen kommune fra tidligere. Et godt team og en god plan vil sammen sikre kundeservice, samarbeidsløsninger og respons i samsvar med hva Rendalen kommune forventer.

KPMG har lang erfaring fra forvaltningsrevisjon og annen rådgivning i ulike kommuner. Våre medarbeidere har gjennomført oppdrag i mer enn 250 kommuner, fylkeskommuner samt statlige organisasjoner i Norge. Dette inkluderer Rendalen kommune; senest i fjor høst da vi bistod i utformingen av overordnet analyse for kontrollutvalget i Rendalen kommune. Vi har altså god kjennskap til de krav og rammevilkår som gjelder for den kommunale forvaltningen. Vi vektlegger å ha et godt samarbeid med hver enkelt kommune, slik at vi i kombinasjon med den faglige bredden og ekspertisen i tilbudt revisjonsteam, har svært gode forutsetninger for å bistå i utføring av kommunen sine gjøremål innenfor rammene til en uavhengig revisor.

KPMG satser aktivt på å være i forkant når det gjelder fagutvikling, og vi er representert i Norges Interne Revisorers Forening og Den norske Revisorforening. Vi har et internt, nasjonalt samarbeid innenfor kommunal sektor hvor alle sentrale medarbeidere deltar for deling av kunnskap og erfaringer. Inkludert i nettverket er sentrale tjenester som finansiell revisjon, skatt og avgift, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll, granskingstjenester og tekniske tjenester. Etter vår erfaring er det svært nyttig å kunne tilby et svært bredt spekter av tjenester og kompetanse-områder som er skreddersydd for kommunal sektor.

1.1 Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Vi har satt sammen et team som har den kompetansen Rendalen kommune etterspør, med tanke på å kunne levere forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som gir kommunen konkret merverdi av gjennomførte forvaltningsrevisjoner.

Teamet vil ledes av Mathias W. Johannessen, KPMGs nasjonale faglige leder for forvaltningsrevisjon, sammen med Sindre Dueland og Magnus N. Heggen..

Vi mener vi med det tilbyr et team med variert og relevant utdanningsbakgrunn og erfaring. I tillegg har begge gjennomført en rekke forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i KPMG. Teamet vil alltid kunne trekke inn ressurser fra andre deler av KPMG ved behov og vil gjøre det oftere enn ikke; avhengig av tematikk for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.

Teamet har tidligere utført flere relevante oppdrag for Rendalen kommune innen forvaltningsrevisjon. Mathias har jobbet mye med kommuner på Østlandet og innlandet og har godt innblikk i utfordringer kommuner av ulik størrelse på Østlandet står opppe i.

I de konkrete prosjektene vil det utpekes en prosjektleder som vil ha kontakt med kommuneadministrasjonen og legge frem forvaltningsrevisjonene for kontrollutvalget og kommunestyret. Når vi velger prosjektleder gjøres dette med utgangspunkt i behov for spisskompetanse, kjennskap til kommunal sektor og eventuell kjennskap til lokale forhold der dette er relevant. Prosjektleder vil alltid ha et nært og tett samarbeid med vår tilfødde kontaktperson for Rendalen kommune for å sikre at det er god kommunikasjon mellom kommunen og forvaltningsrevisor.

Det samlede tilbudet ledes av ansvarlig partner Kine Kjærnet, som alltid vil være mulig å kontakte om oppdraget. Teamet er beskrevet nærmere senere i dokumentet.

1.2 Samarbeid og kommunikasjon med oppdragsgiver - kommunen

KPMG har lang erfaring fra revisjonsoppdrag i ulike kommuner, både innenfor regnskaps- og forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, og har kjennskap til de krav og rammevilkår som gjelder for den økonomiske og kommunale forvaltningen. Vi vektlegger å ha ett godt samarbeid med kommunen, slik at vi i kombinasjon med den faglige

bredden og ekspertisen i tilbudt revisjonsteam, har svært gode forutsetninger for å bistå kommunen i utføringen av kommunen sine gjøremål, samt at vi vil kunne svare på spørsmål som kommunen har og som har relevans for revisjonstjenestene som KPMG tilbyr. I mer komplekse problemstillinger, vil vi kunne trekke på spesialister.

Løpende dialog og kommunikasjon, avklaringer og informasjonsutveksling er en naturlig og viktig del av ett samarbeid. Vi vil respondere raskt på spørsmål og gi svar så snart som mulig, eller gi tilbakemelding på når kommunen kan vente seg tilbakemelding på mer komplekse problemstillinger. Tabellen under viser vårt forslag til samhandling med ulike aktører involvert i revisjonsoppdraget:

Enhet	Samhandling
Kommunestyret	KPMG deltar i kommunestyremøte når saker vedrørende forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal håndteres. Vi presenterer gjerne forvaltningsrevisjonsrapporter og liknende for kommunestyret dersom kontrollutvalget ønsker dette.
Kommunedirektør	KPMG legger opp til å etablere og videreføre en god dialog og samhandling med kommunedirektør – også for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Oppstartsdialogen i forbindelse med de enkelte prosjekter vil alltid være med kommunedirektøren. Vi sender alltid oppstartsbrev til kommunedirektøren og vi gjennomfører oppstartsmøte med kommunedirektøren/ og den/de kommunedirektøren ellers ønsker å ha med i møtet. Utkast til rapport blir alltid sendt til kommunedirektøren for verifisering og uttale til rapport.
Sekretariat	Vi vil legge opp til en jevnlig dialog med sekretær for utvalget. I forbindelse med planlegging, bestilling og rapportering ønsker KPMG tett dialog med sekretariatet. Vi ønsker også dialog med sekretariatet der innhentet data i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er av en slik karakter at det bør vurderes eventuelle endringer i fokuset til forvaltningsrevisjonen/eierskapskontrollen. Etter vår vurdering vil det også være hensiktsmessig med et årlig møte med sekretariatet for felles å evaluere året som har gått og i fellesskap kunne foreta eventuelle grep i samarbeidet for kommende år.
Kontrollutvalget	Kontrollutvalget bestiller prosjekter innen forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Vi anser det som helt sentralt å delta i kontrollutvalgsmøter og være en sparringpartner for utvalget i spørsmål knyttet til innretningen av det enkelte prosjekt. Vår erfaring er at det fungerer godt med digital deltakelse i møter i kontrollutvalget. Digitale møter muliggjør at vi kan stille med spesialiserte ressurser ut fra de sakene som er oppe og gir effektiv ressursbruk for alle involverte parter. Vi mener det er formålstjenlig å ta del i møter digitalt i så stor utstrekning som mulig for å kunne bruke mest mulig tid på forvaltningsrevisjoner men vil selvsagt tilpasse dette ut fra Rendalens behov. Ved pågående forvaltningsrevisjoner vil vi gi kontrollutvalget løypemeldinger om gjennomføring av revisjonen.
Undersøkelsesenheten	Vi legger opp til å etablere en god dialog og samhandling med undersøkelsesenheten for å sikre god utveksling av informasjon, og vil legge til rette for god kunnskapsoverføring og læring. I forbindelse med eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon blir alle data innhenta fra revidert enhet oversendt for verifisering og eventuelle justeringer, før data blir tatt inn i rapport.

1.2.1 Samarbeidsmodell i forvaltningsrevisjon

1.2.1.1 Møte

Vi vil samarbeide og involvere kontrollutvalget i forvaltningsrevisjonsprosjekt ved å være til stede i møtene der forvaltningsrevisjoner bestilles, vedtas og behandles. Prosjektleder for det enkelte oppdrag vil møte i:

Kontrollutvalget

- ✓ Ved bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekter
- ✓ Ved behandling av prosjektplaner
- ✓ Ved behandling av forvaltningsrevisjonsrapporter

Kommunestyret

- ✓ Ved behandling av forvaltningsrevisjonsrapporter og andre saker som har tilknytning til vårt oppdrag

KPMG har som rutine å holde kontrollutvalgene informerte og oppdaterte om fremdriften i pågående forvaltningsrevisjonsprosjekter. Dette gjør vi ved å sende løypemeldinger underveis til kontrollutvalget. Disse løypemeldingene blir sendt skriftlig på mail til sekretariatet, som informerer kontrollutvalget om løypemeldingene på kontrollutvalgsmøtet. Løypemeldingene inneholder informasjon om prosjektstatus, herunder:

- ✓ Gjennomførte milepæler i prosjektet
- ✓ Milepæler som gjenstår, samt plan for gjennomføring av disse
- ✓ Samarbeid med kommunen og reviderte enheter
- ✓ En vurdering av status i forhold til levering i tråd med plan og frister

For å legge til rette for et godt samarbeid med sekretariatet vil vi ta initiativ til et årlig møte mellom KPMG og sekretariatet. Formålet med møtet vil være å diskutere risiko og vesentlighet i kommunen basert på plan for forvaltningsrevisjon. Vi erfarer at risiko og vesentlighet endres fort, og at det er viktig å følge opp at prosjektene i plan for forvaltningsrevisjon fortsatt har relevans, eller eventuelt om prosjekt som ikke er inkludert i planen er viktige/utgjør en risiko for kommunen. Dette vil etter vår vurdering gi bedre og mer effektiv bruk av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller for kommunen.

Vi vil sende ut et halvårlig nyhetsbrev til kontrollutvalget og sekretariatet. Her vil vi blant annet trekke fram nyheter, endringer og trender innen kommunale rammevilkår og god praksis for styring, risiko og kontroll med offentlig forvaltning. Vi vil synliggjøre våre FOU oppdrag og utredninger der disse kan være nyttige for innretting og videreutvikling av kommunal virksomhet.

1.2.2 Evaluering av våre tjenester innen forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Vi har rutine for jevnlig evalueringer av samarbeidet med våre kunder, som ledd i arbeidet med kontinuerlig forbedring av våre tjenester. Dette er en viktig del av kvalitetssikringssystemet vårt. Vi vil derfor initiere evalueringer av samarbeidet med kommunens ledelse, kontrollutvalget og sekretariatet.

1.3 Opparbeidelse av kunnskap om oppdragsgiver

KPMG gjennomfører regelmessig overtagelse av nye oppdrag og vi har velutviklede rutiner for at dette skal forekomme så effektivt som mulig. Et revisorskifte skal gjennomføres på en profesjonell og effektiv måte uten friksjoner, og fokuset skal være rettet mot å realisere den nytte- og læringseffekt som et revisorskifte skal gi. Vi vil planlegge en overtagelse som sikrer minst mulig forstyrrelser i deres daglige drift.

Videre er formålet å sikre at KPMG raskt erverver inngående forståelse og kunnskap om Rendalen kommunes særlige forventninger, behov, risikoområder og kultur. KPMG vil ta det hele og fulle ansvaret for prosessen rundt revisorskiftet. Det er vår oppgave å sikre at overgangen til ny revisor ikke medfører unødvendige tidkrevende endringer for økonomiavdelingen og ledelsen.

KPMG vil gjøre sitt beste for at dere og de berørte medarbeiderne skal oppleve skiftet som positivt og nyttig. Vi vil straks etter et valg av KPMG som forvaltningsrevisor iverksette en detaljert innkjøringsplan.

Rendalen kommune har utarbeidet ett sett av styringsdokumenter som viser en god struktur for styringen av kommunen framover. Vi har allerede brukt godt med tid for å opparbeide oss kunnskap om kommunen, herunder kastet et blikk på risiko- og vesentlighetsvurderingen som tilbudte ressurser (Mathias og Sindre) utarbeidet for kontrollutvalget. Noen sentrale forhold fra risiko- og vesentlighetsvurderingen er:

- ✓ Kompetanse og rekruttering
- ✓ Interkommunalt samarbeid
- ✓ Bosetting
- ✓ Demografi (befolkningsnedgang og økning i andel eldre)
- ✓ Hytter og turisme
- ✓ Næringslivsutvikling
- ✓ Økonomiske rammebetingelser/stadig behov for innsparing
- ✓ Omstillingsevne
- ✓ Selvkostområdet

- ✓ IKT-sikkerhet, herunder GDPR
- ✓ Innkjøp

Dette er sentrale forhold for mulige forvaltningsrevisjoner i tiden fremover. Flere av punktene ovenfor er vevet tett inn i hverandre. For eksempel oppleves det som sårbart at IKT-sikkerheten i kommunen i stor grad ivaretas av et interkommunalt selskap (IKT Fjellregionen IKS). Videre er det naturlig nok nær sammenheng mellom demografisk utvikling, økonomisk situasjon og kommunens utfordringer knyttet til kompetanse og rekruttering.

Vi vil innrette våre leveranser slik at de understøtter den innsats Rendalen kommune gjør for å realisere sine mål og være en diskusjonspartner blant annet innen de forhold angitt over. I forbindelse med våre leveranser legger vi stor vekt på å overføre kunnskap som har blitt ervervet gjennom prosjektene – også kunnskap som ikke nødvendigvis fremgår av rapporter mv. For å sikre god kunnskapsoverføring vektlegger vi at den av våre medarbeidere som er i møter med kontrollutvalget og kommunen deltar i prosjektet slik at vedkommende har god kunnskap om prosjektet og kan ta aktivt del i diskusjoner mv. For øvrig skolerer våre ansatte i presentasjonsteknikk og vi har videre god erfaring med å arrangere kurs for kontrollutvalg innen utvalgt tematikk ved behov. Disse kursene kan handle om så forskjellig tematikk som GDPR, forvaltningsrevisjonsmetodikk eller kommunale selskapsformer.

1.3.1 Videre om forvaltningsrevisjon

Som forvaltningsrevisor tar vi utgangspunkt i vår forståelse av Rendalen kommune, herunder kommunens planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, samt foreliggende risiko- og vesentlighetsvurdering som vi har bistått i å utarbeide.

Ved utarbeidelse av ny risiko- og vesentlighetsvurdering gjennomføres det undersøkelser i kommunen og workshops med både administrasjonen og politikere i kommunen. Dersom KPMG ikke er utfører av risiko- og vesentlighetsvurderingen etterstreber vi å være oppdatert på prosessen underveis.

I arbeidet med forvaltningsrevisjoner i kommunen gjennomfører vi grundige analyser av kommunens styringsdokumenter på relevante områder og vurderer om det er saker fra nyhetsbildet som er relevant for gjennomføringen. Vi har tidligere gjennomført forvaltningsrevisjoner der bestillingen har kommet etter oppslag om kommuner i media, og vi har i slike tilfeller valgt ut spesifikke saker for stikkprøvekontroll i samråd med kontrollutvalget for å belyse forvaltningsrevisjonen på en nyttig og god måte for kommunen.

1.4 Responstid

KPMGs team vil arbeide for å utvikle et godt samarbeidsklima med administrasjonen, kontrollutvalget og sekretariatet. Ingunn vil være fast kontaktperson for kommunen og kontrollutvalget, hvilket vil sikre Rendalen kommune god tilgjengelighet og kortest mulig responstid. Dette omfatter KPMGs tjenesteleveranser, inklusive og regnskaps- og forvaltningsrevisjon. Vi forventer at Rendalen kommune opplever optimal service i våre leveranser.

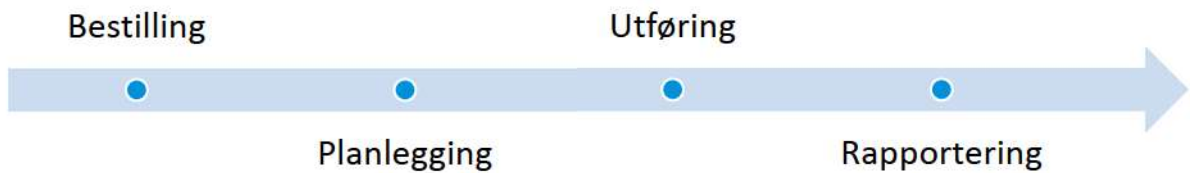
Vi vil gi rask respons på forespørsler fra kommunen. Normalt vil vi kunne svare direkte på forespørsler per telefon, og ta kontakt samme dag dersom det legges igjen beskjed på mobilsvaer. Forespørsler på e-post vil besvares innen to dager. Dersom vi på grunn av forespørselens kompleksitet må foreta nærmere undersøkelser, vil vi gi beskjed om dette sammen med tidspunkt for endelig tilbakemelding. Endelig tilbakemelding vil bli gitt innen tre arbeidsdager med mindre noe annet blir avtalt mellom partene.

Prosess- og arbeidsbeskrivelse

1.5 Arbeidsmetodikk

KPMG legger vekt på at kommunen skal få god oppfølging av prosjekter fra start til slutt. I vår arbeidsmetodikk legger vi opp til gjennomføring av flere faser i samarbeid med kontrollutvalget. Vi sikrer samtidig at prosjektene vi gjennomfører bemannes riktig, og henter om nødvendig inn ressurser fra andre deler av KPMG.

Under beskriver vi hvordan vi går frem fra bestilling til rapportering. Vi gir også et innblikk i hvordan vi, internt, jobber med prosjektene, herunder milepælsplan og eksempel på innholdsfortegnelser for prosjektplan og rapport for en forvaltningsrevisjon og en eierskapskontroll. Generelt er det etter vår oppfatning fire hovedfaser i forvaltningsrevisjonsprosjekter og eierskapskontroller som illustrert i figuren under:

1.5.1 Om bestilling

KPMG deltar i møtene der kontrollutvalget drøfter valg av nytt forvaltningsrevisjons- eller eierskapskontrollprosjekt med utgangspunkt i Plan for forvaltningsrevisjon og Plan for eierskapskontroll. Vi ser det som svært hensiktsmessig at kontrollutvalget og forvaltningsrevisor sammen drøfter formål og mulige problemstillinger som skal besvares i forvaltningsrevisjonsprosjektene. Det er kontrollutvalget som kjenner kommunen best, og deres kunnskap vil være avgjørende for at forvaltningsrevisjonsprosjektene gir merverdi for kommunen. Vi deler gjerne vår erfaring fra arbeid med forvaltningsrevisjonsprosjekter i andre kommuner og vil gi innspill til kontrollutvalget.

Valg av prosjekt blir gjort ut fra Plan for forvaltningsrevisjon. KPMG har utarbeidet planer for forvaltningsrevisjon for mange kommuner og kan også gjøre dette for kontrollutvalget i kommunen om ønskelig.

I arbeidet med forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller legger vi til grunn kravene i kommuneloven med forskrifter, RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon, RSK 002 Standard for eierskapskontroll, samt KPMGs interne prosedyrer som sikrer standardiserte prosesser som støtter og balanserer krav til kvalitet og effektivitet.

1.5.2 Om planlegging

KPMG legger til grunn kontrollutvalgets bestilling av prosjekt, og de føringer og ønsker som kontrollutvalget har, i planleggingen av prosjektene.

KPMG vektlegger planlegging av prosjektene. Vi har interne prosedyrer i KPMG som skal sikre forberedelse av prosjektplaner, som inkluderer foreløpige undersøkelser i revidert enhet. Dette gjør vi ved å innhente dokumentasjon og ha samtaler med nøkkelpersonell. Vi erfarer at dette er viktig for å sikre at valgte tema er formålstjenlig for kommunen, og har i konkrete tilfeller gjennom slike undersøkelser oppdaget at det likevel ikke er hensiktsmessig å gjennomføre forvaltningsrevisjon på valgt tema. Dette er ressurseffektivt for kommunen da prosjekt som ikke er formålstjenlige blir stoppet tidlig, og kommunen kan bruke midlene på mer nyttige prosjekter. Videre sikrer vi gjennom god planlegging og involvering av revidert enhet at det blir etablert relevante og vesentlige problemstillinger for forvaltningsrevisjonen, som det er meningsfylt for kontrollutvalget å få svar på.

Vi utarbeider et forslag til prosjektplan, og benytter en fast dokumentmal som sikrer at kravene til prosjektplan i RSK 001 og RSK 002 er ivarettatt, blant annet at formål, problemstillinger og revisjonskriterier er redegjort for og er innbyrdes konsistente. Vi har et forbedringsperspektiv i revisjonen, og legger vekt på å avdekke forbedringsområder, samt undersøke konsekvenser og årsaker til mangler/avvik. Dette gir grunnlag for å tilråde adekvate forbedringstiltak.

KPMG benytter både samfunnsvitenskapelig og juridisk metode i arbeid med prosjektene. Valg av metode for innsamling og analyse blir tatt stilling til ved planleggingen.

I planleggingen tar vi også stilling til hvilken kompetanse som er nødvendig for å svare på problemstillingene. Vi bruker normalt en prosjektleder, med 1-2 medarbeidere supplert med fagspesialister som har særskilt kjennskap til temaet/området som er gjenstand for revisjon.

Prosjektplanen blir kvalitetssikret av prosjektleder og fagspesialist, og godkjent av oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor, før forslaget sendes til kontrollutvalgets sekretariat innen avtalt frist.

Prosjektlederen og fast kontaktperson møter i kontrollutvalget for å presentere prosjektplanen og svare på spørsmål, når utvalget behandler planen og gjør sin endelige bestilling. Eventuelle innspill og ønsker om korrigeringer blir notert og innarbeidet i prosjektplanen.

1.5.3 Om utføringen

Vi legger vekt på god informasjon til revidert enhet i oppstarten av prosjektet. Av erfaring letter et godt samarbeidsklima med revidert enhet gjennomføringen av prosessen.

Forvaltningsrevisjonen starter formelt med et oppstartsbrev til kommunedirektøren med orientering om prosjektet. Vi avtaler deretter et oppstartsmøte med kommunedirektøren og andre ledere kommunedirektøren vurderer som hensiktsmessig. I møtet gir vi informasjon om formålet med revisjonen og sikrer avklaringer knyttet til den praktiske gjennomføringen. Vi ber normalt om en kontaktperson som kan bistå oss og sikre en ryddig kommunikasjon mellom prosjektleder og administrasjonen.

Eierskapskontroll starter formelt med oppstartsbrev til den som utfører eierfunksjonen på vegne av kommunen og til det eller de aktuelle selskapene med orientering om prosjektet. Vi avtaler deretter et oppstartsmøte med disse og andre ledere de vurderer som hensiktsmessig. I møtet gir vi informasjon om formålet med kontrollen og sikrer avklaringer knyttet til den praktiske gjennomføringen. Vi ber normalt om en kontaktperson som kan bistå oss og sikre en ryddig kommunikasjon mellom prosjektleder og administrasjonen i kommunen eller selskapet.

Datagrunnlaget vi benytter er normalt dokumentanalyse, intervju og spørreundersøkelse. Vi gjennomfører også dataanalyse der det er hensiktsmessig.

Vi analyserer skriftlig dokumentasjon opp mot revisjonskriteriene. Dokumentasjon er normalt den viktigste kilden til verifiserte data, og er et sentralt grunnlag for våre vurderinger. Fagspesialister blir konsultert både ved innhenting og analyse av dokumentasjon.

KPMG vil kunne legge til rette for effektive og sikre former for datautveksling og dataoppbevaring i forbindelse med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Vi vil opprette nye mapper for enhver ny revisjon, samt tar vare på data for de allerede gjennomførte revisjonene, i samsvar med krav i kommuneloven

Intervju blir normalt planlagt gjennomført etter at dokumentasjon er innhentet og analysert. Vi bruker intervju primært som kilde til å få utfyllende og supplerende informasjon til dokumentasjonen. Prosjektleder avgjør hvem som skal intervjues, og henter gjerne inn innspill fra samråd med kommunen vedrørende valg av informanter. Alle som blir kalt inn til intervju får informasjon om formålet med intervjuet, tema som vil bli behandlet i intervjuet og informasjon om praktisk gjennomføring av samtalen. Det blir alltid skrevet referat fra intervjuene, som respondenten får til gjennomlesing og eventuell korrigering. Slik sikrer vi at data fra intervju er verifisert. Data fra intervju blir analysert opp mot revisjonskriteriene og sett i sammenheng med det øvrige databildet som er etablert.

Når vi gjennomfører spørreundersøkelser bruker vi et nettbasert verktøy. Vi legger stor vekt på å sikre datakvalitet og har rutiner for å gi god informasjon til deltakere og legger til rette for høy svarprosent. Vi kvalitetssikrer spørsmålsstilling og svaralternativ som blir benyttet før undersøkelsen blir sendt ut.

Der det er relevant benytter vi også analyse av kvantitative data som eksempelvis KOSTRA-statistikk og statistikk om utdanningssektoren som elevundersøkelsen og nasjonale prøver. Dette kan f.eks. gi utfyllende informasjon om kommunen sin tjenesteutvikling over tid.

Når data er samlet inn, blir en foreløpig analyse tilrettelagt og presentert internt i prosjektteamet der fagspesialisten deltar. Analysen vurderer fakta opp mot revisjonskriterier og skal kunne ut i en vurdering som viser i hvilken grad kriteriene er oppfylt eller ikke.

1.5.4 Om rapportering

Rapportutkastet ferdigstilles etter sluttmøtet og gjennomgås og kvalitetssikres av prosjektleder og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor. Vi vektlegger å gi klare konklusjoner på problemstillingene, samt gi anbefalinger dersom revisjonen har avdekket forbedringspotensial. Våre rapporter er ikke bygd over lesten "finn fem feil", men fokuserer på vesentlige og relevante funn og gjennomgående systemfeil. Vi beskriver årsaker og konsekvenser av funn, og har dermed et grunnlag for å gi adekvate anbefalinger.

Rapportutkastet blir deretter sendt på høring til kommunedirektøren. Høringsfristen vil være rimelig.

Etter høringsfristen er gått ut blir eventuell uttale fra kommunedirektøren inkludert i rapporten, og rapporten ferdigstilles og oversendes kontrollutvalgets sekretariat i samsvar med avtalt leveringsfrist i prosjektplanen.

Prosjektleder møter i kontrollutvalget for å presentere rapporten og svare på spørsmål, når kontrollutvalget skal behandle den. Prosjektleder møter også i kommunestyret, når rapporten skal behandles der.

1.6 Prosjektplan og milepæler i et forvaltningsrevisjonsprosjekt og eierskapskontroll

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger. Forvaltningsrevisjon er et viktig kontrollverktøy for å sikre at kommunens ressurser blir utnyttet på best mulig måte og i samsvar med vedtak og lovmessige rammevilkår. Forvaltningsrevisjon kan blant annet bli benyttet for å sikre at: Ressursbruken er fornuftig i forhold til oppgavene, og i tråd med forutsetningene, Ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til å nå målene, Forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er formålstjenlige, Regelverket er fulgt, Effektene av politiske vedtak er i samsvar med intensjonene, Beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer er i samsvar med offentlige utredningskrav. Forvaltningsrevisjon kan også omfatte forvaltningsrevisjon i selskap som kommunen eier/har eierskap i sammen med andre kommuner.

Eierskapskontroll er et viktig kontrollverktøy for å sikre at kommunens kontroll med oppgaver og tjenesteområder organisert som kommunalt eide foretak, interkommunale foretak og kommunale/interkommunale aksjeselskap. Eierskapskontroll er knyttet til vurdering av i hvilken grad kommunens eierstyring og selskapenes virksomhet etterlever kommunestyrets vedtak og forutsetninger, vedtekter i selskapene, selskapslovingen og øvrige rammevilkår.

Kommuneloven pålegger kontrollutvalget å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og for eierskapskontroll. Planen skal sikre at det gjennomføres forvaltningsrevisjon regelmessig i alle kommuner, i et omfang som er i samsvar med kommunens størrelse, kompleksitet og risiko. Planen skal både dekke den virksomheten som skjer i kommunen selv og den virksomheten som drives av selskaper som kommunen har eierinteresser i. Planen skal bygge på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet. Dette sikrer at det gjennomføres revisjoner på de områdene der det er størst behov.

Under følger vår interne sjekklister for aktiviteter i gjennomføringen av forvaltningsrevisjonsprosjekter. Denne benyttes både i planleggingen av prosjekt (ved utarbeidelse av prosjektplan) for å gi realistiske estimater for leveranser og for å sikre at prosjektet lar seg gjennomføre innen timerammen som fastsettes av kontrollutvalget/evt. begrunne hvorfor vi ser for oss at prosjektgjennomføringen vil løse med færre timer eller flere timer enn forespeilet. Videre bruker vi sjekklister aktivt i gjennomføringen av prosjektet slik at forsinkelser, f.eks. dersom det tar lang tid å motta dokumentasjon eller intervjuer skyves ut i tid, kan rette henvendelse til kontrollutvalgssekretariatet i god tid med beskjed om mulig forsinkelse. Vi benytter samme milepælsplan for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som følge av at undersøkelsesforløpet er ganske likt. Ved behov gjør vi tilpasninger av planen.

Milepælsplan		
Oppstart	Dato	Time estimat
Plan levert QA		
Plan sendt KU		
Plan godkjent		
Oppstartsbrev		
Oppstartsmøte		
Datainnhenting og analyse		
Dokumentinnhenting fullført		
Dokumentanalyse fullført		
Intervjuer fullført		
"Andre metoder" fullført		
Rapportdisposisjon utarbeidet		
Supplerende datainnhenting fullført		
Rapport		
Førsteutkast		
Rapport levert QA		
Rapport sendt på høring		
Høringsfrist		
Rapport sendt KU		
KU møte		

1.6.1 Rapportdisposisjon – én forvaltningsrevisjon og én eierskapskontroll

Kommunens plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll er p.t. ikke ferdigstilt. Vi vet likevel fra risiko- og vesentlighetsanalysen at følgende tema er pekt ut som særlig relevante for gjennomføring av forvaltningsrevisjon:

- ✓ Interkommunalt samarbeid
- ✓ Økonomi
- ✓ Omstillingsevne i samsvar med nye krav

På bakgrunn av tema har vi valgt ut prosjektplandisposisjoner og rapportdisposisjoner innen tema som er nær knyttet til tematikk Rendalen kommune har lagt opp til å gå inn i perioden. Prosjektplandisposisjonen og rapportdisposisjonen er knyttet til samme prosjekter som kort innledningsvis beskrives.

Forvaltningsrevisjon:

Formålet med forvaltningsrevisjonen vi har valgt å ta utgangspunkt i hva gjelder disposisjonene under var å kartlegge og etterprøve arbeidet med strategis økonomistyring i Alver kommune.

Vedlagt er prosjektplan fra oppdraget.

Eierskapskontroll:

Vi har her valgt ut en eierskapskontroll av generell eierstyring. Også den i Alver kommune.

Vedlagt er prosjektplan fra oppdraget.